

СВЕТОГОРСКИ АСКЕТИ И ИСИХАСТИ ОТ XX ВЕК

I
ТОМ

Зографски манастир
• Света Гора •
2022

СЪДЪРЖАНИЕ

Предисловие от издателството	7
Предговор	9

ЖИТИЯ **17**

1. Отец Григорий духовникът	18
2. Исихастът иеромонах Даниил от килията „Свети Петър Атонски“	28
3. Нестяжателният Филарет Карулски	34
4. Исихастът „Петракис“ (Петърчо)	41
5. Подвижникът Гавриил Карулски	48
6. Кавиотът Коста, юродив ради Христа	67
7. Пустинникът отец Тихон	77
8. Старецът Михаил Кавсокаливит	85
9. Старецът Теофил от Великата Лавра	90
10. Иеромонах Методий Карейски	94
11. Исихастът Авксентий Григориатски	99
12. Старецът Арсений Симонопетритски	107
13. Старецът Георги от килията „Фанероменос“	119
14. Старецът Давид Дионисиатски	127
15. Отец Кирил Карейски	134
16. Исихастът Фанурий Капсалски	138
17. Отец Андрей, игумен от „Свети Павел“	144
18. Старецът Евдоким Агиопавлитски	159
19. Старецът Теодосий Агиопавлитски	165
20. Игуменът Евдоким Ксенофонтски	172
21. Тайнственият затворник Иродион	187
22. Игуменът Евтимий Зографски	192
23. Старецът Митрофан Агиопавлитски	208
24. Старецът Георги Агиопавлитски	218
25. Подвижникът Евтимий от Вигла	235

БИБЛИОТЕКА
• ДУХОВНИ СЛЪНЦА •

В Зографската издателска поредица
Библиотека • Духовни слънца •
се публикуват жития на светци
и на просияли в свят живот
православни християни.

© Зографска света обител

© Фондация „Наследство на Зографската света обител“

Превод от гръцки език: Монах Макарий Зографски

Графично оформление: Милена Вълнарова

Заглавие на оригинала: Ἀπὸ τὴν ἀσκητικὴ καὶ ἡσυχαστικὴ Ἀγιορείτικη
παράδοση, Ἁγίου Ὄρος, 2011

Гръцки издател: Свещен исихастирий „Свети Иоан Предтеча“,
с. Метаморфоси, Халкидики, Гърция

ISBN: 978-954-770-468-8

<http://zografnasledstvo.com>

e-mail: zograf.nasledstvo@gmail.com

„Ако ние постоянно изследваме нашите дела и ги сравняваме с подвизите на светите Отци и духовните светила, ще видим, че ние още не сме и встъпили на пътя на истинското подвижничество, нито своя обет сме изпълнили както трябва, но оставаме още в светско устроение“.

(Лествица, стъпало 23:21)

Посвещава се
на новопоникналите пустинни клонки,
на младите монаси и монахини,
с вседушевно пожелание
да обикнат монашеската традиция,
да се вкоренят и да се хранят от нея,
за да принесат в свое време плодовете си.

ПРЕДИСЛОВИЕ ОТ ИЗДАТЕЛСТВОТО

Настоящото издание, което предлагаме на нашите сънародници, има особена предистория. Съставителят на оригиналния гръцки текст е светогорски монах, който желае да остане неизвестен. Затова и в гръцкото издание липсва името на автора. Братството ни има близки отношения с него и малкото му братство, и още при издаването на книгата получихме разрешение и благословение за превода и издаването ѝ на български. Още повече, че и нашата обител има малък принос в съставителството – в настоящия първи том данните за зографския игумен дядо Евтимий бяха предоставени от нас.

Позволихме си да разделим книгата на три тома, за да бъде по-достъпна за читателите в родината ни. Също така променихме малко заглавието, за да стане по-конкретно и ясно – разбира се, с разрешението на автора.

Тъй като в книгата става дума за отци, живели през XX век, някои от тях понякога са попадали пред фотообектива на преминаващи фотографи. Авторът любезно ни предостави събраните от него снимки, както и художествените заставки в началото на всяко от житията, изработени специално за гръцкото издание. Изразяваме тук всеотдавнашната си благодарност за съдействието му около българското издание.

Искрено се надяваме животоописанията на отците, живели така неотдавна, да бъдат за всички нас сериозен подтик за духовно пробуждане и неотстъпна борба да намерим път към Твореца си и да се съединим с Него във вечността.

1. ОТЕЦ ГРИГОРИЙ ДУХОВНИКЪТ

Той се роди в град Месолонги и беше едно от децата, които се спасиха по време на героичните събития в Месолонги по време на Гръцката освободителна война 1821 – 1829 г. Фамилното му име беше Манолатос и очевидно произхождаше от остров Кефалония. Дойде на Света Гора в Неа Скити, в килията „Свети Спиридон“ и стана монах, а по-късно и свещеник. Поради добродетелния му живот отците от Неа Скити предложиха на главния манастир „Свети Павел“ да го направят духовник, което и стана. След това той отиде на поклонение в Иерусалим. По-късно живя няколко години и в килията „Свети Иоан Предтеча“ в скита „Света Анна“.

Приблизително към средата на десетилетието 1840 – 1850 отец Григорий отиде в скита „Малката Света Анна“, за да се отдаде на по-висок духовен живот и се засели в килията „Успение Богородично“. Братството му се състоеше от иеромонасите отец Козма и отец Дамян.

Уставът им включваше неотстъпно извършване на богослужебното последование и на всекидневна света Литургия. Всяка неделя извършваха бдение заедно със съседните отци, понякога в едната килия, понякога в другата. Тогава местността

„Малката Света Анна“ беше много безмълвна, бедна и безводна. Но ревността на отците към подвижническия живот преодоляваше тези трудности. В братството на отец Григорий имаха за ръкоделие плетенето на блузи и чорапи. Обработваха и малка градинка, за да имат необходимите зеленчуци.

Отците живееха безмълвен подвижнически живот без излишни занимания и отвличане на вниманието. Малкото посетители, които достигаха до тяхната килия, идваха да се изповядат при отец Григорий, който вече имаше слава на добродетелен и разсъдителен духовник. Като духовник той се придържаше към строгите принципи. Гледаше на отците, които изповядваше, през призмата на подвижничеството, затова беше строг и изискваше точността и съвършенството. Притежаваше духовна сила и познание. Беше толкова строг постник, че в сряда и петък никога не употреби елей – нито на празници, нито през Светлата седмица. Отец Григорий беше кротък, много мълчалив, внушителен, с душа сияеща от благодат. Не се отличаваше с голяма образованост, но от постоянното четене на Священото Писание и на светоотеческите подвижнически съчинения придоби духовни знания.

Притежаваше огромен опит и успяваше да преодолее всеки трудноразрешим случай, давайки като опитен лекар подходящите духовни лекарства. Притежаваше също разсъдителност и прозорливост по отношение на помислите и виденията на отците.

Веднъж иеромонах Даниил от килията „Свети Архангели“ се изповяда при отец Григорий, казвайки му, че е видял във видение тримата светители. Веднага щом ги видял, той побързал да се поклони на свети Василий, но онзи му дал да се поклони на големия пръст на крака си. Духовникът, след като го изслуша, с прозорливостта си разпозна прелестта и му каза: „На голям дявол си се поклонил, отче, защото ако това наистина е бил свети Василий, нямаше да ти даде да се поклониш на пръста на крака му“.

При отец Григорий се изповядваше и исихастът Калиник. Веднъж приближаваше празникът на килията му и той попита духовника дали

разрешава да сложи елей на трапезата, защото празникът се падна в сряда. Духовникът му отговори: „Подвижниците винаги постят. Не правят разлика дали е празник или не“, и така на празничната трапеза всички ядоха постно ядене без елей.

Ученикът на стареца Калиник често отиваше до Дафни, за да донесе кореспонденцията на стареца си. Поради това се принуждаваше да извършва службите по броеница по време на пътя. Въпреки това обаче той имаше помисли дали тази служба се счита за действителна. Двамата отидоха да попитат своя духовник, отец Григорий, а той зададе на ученика следния практичен въпрос:

– Ако по пътя за Дафни ти намереше портфейл и го вземеше, това щеше ли да се счита за кражба?

– Да, разбира се – отговори той. – Би било грях и би трябвало да го изповядам.

– Щом като тази лоша постъпка, която ти би направил по пътя, се счита за лоша и ти вреди, службата, която извършваш по време на пътя с броеницата, не се ли счита за служба? Разбира се, че се счита и недей да имаш помисли.

Действително с отговора на духовника послушникът се успокои и помислите, които го измъчваха, изчезнаха.

Веднъж един страшен разбойник, капитан Георгакис, дойде в манастира Ивирон. Той настояваше да се причасти, в противен случай заплаши, че ще изгори манастира. Отците се оказаха в затруднено положение и повикаха отец Григорий. Той с деликатността си и с благодатта, която притежаваше, го усмири, посъветва го и онзи, следвайки съветите му, първо се изповяда и пости, после се причасти и промени начина си на живот.

Друг път отец Григорий отиде в Карея, за да продаде ръкоделието си. Намери едно място, постави ръкоделието пред себе си, свали си скуфията и навеждайки глава, казваше Иисусовата молитва. Оттам тогава мина заточеният на Света Гора патриарх Йоаким III. Той видя стареца до навеса на гробището как държи броеницата и е приковал погледа си надолу. Това му направи впечатление и попита кой е

той. Като разбра кой е, патриархът се зарадва, че това е известният духовник отец Григорий. Приближи се към него и го попита:

– Отче, ти нали предлагаш ръкоделието си за продан? Огледай се наоколо, за да намериш някой купувач и да го продадеш.

– Който има нужда от ръкоделието ми, Ваше Светейшество, може да го види и да го купи. Не е нужно да търся – отговори старецът без да погледне патриарха.

– Не съм дошъл да те изкушавам, отче. Дойдох само да ти кажа, че някой ден ще те посетя в килията ти.

– Благодаря, Ваше Светейшество, но не си прави труда да идваш, защото килията ми е много малка и ниска, и за съжаление не може да побере патриарси.

– Нищо, че е ниска. Аз ще се наведа и ще се побера.

– Ако ти умееше да се навеждаш, нямаше сега да бъдеш заточен тук. Щеше да бъдеш в Цариград на трона си – отговори духовникът, имайки предвид честолюбието и неотстъпчивостта на този велик патриарх.

Килията на отец Григорий „Успение Богородично“

Патриархът се възхити на точния и сполучлив отговор на отец Григорий и запознанството му с него стана важен момент в живота му. Действително той го посети в „Малката Света Анна“. Прие го за свой духовник и го посещаваше често. Казваше, че отец Григорий е стълб на добродетелта и на монашеския живот. Подари му даже богослужебни съсъди, църковни книги и домакински прибори, чинии, чаши. А поради бедността на другите килии братството на отец Григорий предоставяше всичко това на заем за празниците на килиите от околността.

Веднъж при отец Григорий дойде един епископ, поканен за празничното богослужение във Великата Лавра. Той поиска да се изповяда, но отец Григорий, виждайки с прозорливостта си, че има каноническа пречка за свещенство, не го прие, казвайки му, че няма да го послуша. След като епископът обаче го увери, че ще направи всичко, каквото му каже, старецът го изповяда и му каза да се оттегли от архиерейството. Епископът прие, но се безпокоеше какво ще стане с празника на Лаврата, който беше след няколко дни. Тогава духовникът му предложи да приеме велика схима, да остави омофора (т.е. епископството) и да се оттегли, което той и направи.

Поради добродетелния живот на отец Григорий, с него имаха общение и отшелници, както разказва блаженопочившият старец Гавриил, игумен на манастира Дионисиат. Той е запазил един такъв случай. Привеждаме буквално разказа на игумена, който предава разказа на отец Григорий:

„Служех на Велики четвъртък и към края на литургията в храма на килията ми се появи един млад монах, който държеше запален свещилник и ми каза:

– Недей да потребяваш цялото Причастие, свети духовниче, трябва да дойдеш да причастиш трима братя, които живеят тук по-нагоре, затова дойдох да те повикам.

Аз се съгласих без да попитам нищо повече и тръгнахме, монахът вървеше напред и аз го следвах, държейки Божествените Тайни. След малко въпреки стръмната местност и старческата ми

възраст достигнахме в една просторна пещера, където ни чакаха трима монаси.

Те веднага се причастиха и след като ми благодариха, ми казаха умолително:

– Свети отче, молим те да дойдеш и догодина, на Велики четвъртък да ни причастиш, обаче не казвай нищо на никого за това, както и каквото си видял тук.

Разбира се, от всичко, което видях и чух, аз не дръзнах да попитам нищо, а със същия млад монах тръгнах надолу по пътеката. След малко монахът като се поклони и целуна светата дарохранителница, ме изпрати, казвайки ми, че ще се връща нагоре. Аз, като повървах малко, обърнах се да видя дали се изкачва нагоре, но той не се виждаше. Всичко това ме потресе, спазвайки обаче заповедта им, не казах нищо на никого.

Какво се случи обаче година по-късно? В нашия скит има обичай на Лазарова събота всички отци да се събират в централния храм за бдението в Неделя Вайя. След бдението, по време на почерпката в гостоприемницата, някой каза:

– Как отслабна монашеството днес? Няма вече отци отшелници както в старо време.

Тогава аз по невнимание или от увлечение казах:

– И днес с благодатта Христова има такива отшелници.

А на въпроса къде, аз отговорих:

– Ето, тук нагоре към Емона (по-малък връх преди връх Атон) и показах с ръка.

Моите думи направиха впечатление на всички, но те не ме попитаха нищо повече, защото, уморени от всенощното бдение и изтощени от поста на светата Четиридесетница, отците се готвеха да си тръгват. Тръгнах си и аз за моята пустиня, разкайвайки се за това, че открих тайната.

На Велики четвъртък по време на литургията отново се яви онзи млад монах и със знак ми обясни целта на идването си. Когато завърших литургията, взех светите Дарове и следвайки подир

монаха, пак стигнах в пещерата. Там, след като се причастиха със светите Тайни, най-старият от тях ме попита:

– Свети отче, защо престъпи заповедта ни и ни разкри пред братята?

А понеже аз не отговорих нищо, той продължи:

– Няма значение, но поради твоята бърбурост и непослушание, недей да идваш догодина със светите Тайни. Ако пък дойдеш, ще ни намериш така, както е угодно на всеблагия Бог, но пак те молим, недей да ни разкриваш.

Аз си тръгнах този път вече сам надолу и поразен от тези необикновени лица, си мислех как те са разбрали за това, което бях казал в гостоприемницата на скита. Накрая стигнах до заключението, че тук става дума за святи мъже.

На следващата година, след като взех само антидор и светена вода, аз се изкачих с много труд в пещерата и там намерих мъртви и тримата старци. Четвъртият младеж сигурно е бил ангел Господен, който им служеше. Те се намираха в легнало положение по гръб на земята, със спокойно изражение, а ръцете им бяха скръстени на гърдите. След като коленичих, аз целунах ръцете и челата им. А поради сухотата на светите им мощи заключих, че те бяха заминали за вечните селения в същия онзи Велики четвъртък когато бяха се причастили с пречистите Тайни.¹

Друг път, докато отец Григорий извършваше света Литургия и преди още да потреби светото Причастие, както се намираше сам в църквата, явиха се пред него седем подвижници, които бяха облечени в дрипи, но целите сияеха от Божиата благодат. Съпътстваше ги също и една светлина. Те казаха на духовника, който в това време гледаше удивен: „Свети духовниче, знаем твоя живот. Ние живеем тук по-нагоре и те молим да идваме да ни причастяваш. Само те предупреждаваме да не кажеш на някого това, което видя, защото иначе няма да ни видиш отново“.

---

¹ От книгата Ἀπό τόν κῆλο τοῦ παλλοῦ, издание на „Τὸ Περιβόλι τῆς Παναγίας“, 1994, с. 71 – 74.